

Bài 31. ĐẶC ĐIỂM KHÍ HẬU VIỆT NAM

I. MỤC TIÊU CỦA BÀI HỌC

Qua bài học, HS cần :

- Nắm được hai đặc điểm cơ bản của khí hậu Việt Nam :
  - + Tính chất nhiệt đới gió mùa ẩm.
  - + Tính chất đa dạng và thất thường.
- Chỉ ra ba nhân tố hình thành khí hậu ở nước ta là
  - + Vị trí địa lí.
  - + Hoàn lưu gió mùa.
  - + Địa hình.

II. NHỮNG VẤN ĐỀ CẦN CHÚ Ý CỦA BÀI HỌC

Trọng tâm của bài là ba đặc điểm chính của khí hậu Việt Nam.

1. Về đặc điểm thứ nhất : Tính chất nhiệt đới gió mùa ẩm

Đây là tính chất phức hợp thể hiện của ba tính chất thành phần là :

- Tính chất nhiệt đới.
- Tính chất gió mùa.
- Tính chất ẩm ướt.

Các tính chất trên đan xen nhau cùng tác động với những pha trộn khác nhau. GV cho HS so sánh với các nước cùng vĩ độ để thấy được nét đặc sắc, khác biệt của khí hậu Việt Nam và ôn lại kiến thức phần địa lí các châu đã học.

Ví dụ : Hà Nội có vĩ độ tương đương với Nac-pơ (Ấn Độ). Nhưng ở Nac-pơ nhiệt độ tháng 1 cao hơn Hà Nội tới $4,4^{\circ}\text{C}$. Mum-bai cùng vĩ độ với Vinh nhưng nhiệt độ ở đây cao hơn tới $6,3^{\circ}\text{C}$. Về lượng mưa thì ngược lại, chúng ta có lượng mưa lớn hơn nhiều lần các nước cùng vĩ độ ở Bắc Phi, Tây Phi, Tây Nam Á.

Qua các ví dụ trên, HS có thể thấy : Khí hậu Việt Nam có nhiều nét khác biệt rõ rệt so với các nước cùng vĩ độ trong vòng đai nội chí tuyến. Khí hậu Việt Nam ẩm, mưa nhiều, nhiệt độ trung bình thấp hơn các nước cùng vĩ độ. Nguyên nhân chính hiện tượng đó là do gió mùa mang lại.

2. Về đặc điểm thứ hai : Tính chất phân hoá đa dạng và thất thường

– Tính chất đa dạng thể hiện ở sự phân hoá theo không gian và thời gian. Điều đó đã hình thành các miền và các vùng khí hậu khác nhau.

– Tính chất thất thường thể hiện rõ nhất trong chế độ nhiệt và chế độ mưa : năm rét sớm, năm rét muộn, năm khô hạn v.v... do nhịp độ và cường độ gió mùa tạo ra. Gần đây có thêm các nhiễu loạn khí tượng toàn cầu : En Ninô, La Nina.

III. CÁC THIẾT BỊ DẠY HỌC CẦN THIẾT

- Bản đồ khí hậu Việt Nam treo tường.
- Bảng số liệu khí hậu các trạm Hà Nội, Huế, TP. Hồ Chí Minh.
- Các lược đồ trong SGK.
- Một số tranh ảnh như mưa tuyết ở Sa Pa.

IV. GỢI Ý TIẾN TRÌNH THỰC HIỆN BÀI HỌC

1. Lời giới thiệu

GV kết nối với bài học trước. Giới thiệu tên bài học, mục tiêu bài học để định hướng chú ý của HS.

2. Gợi ý tiến trình bài dạy

Về tính chất nhiệt đới gió mùa ẩm. GV sử dụng phương pháp đàm thoại, yêu cầu HS dựa vào số liệu dưới đây, nhận xét về nhiệt độ trung bình năm của các tỉnh ở miền Bắc và miền Nam.

– Lạng Sơn 21°C	– Quảng Ngãi $25,9^{\circ}\text{C}$
– Hà Nội $23,4^{\circ}\text{C}$	– Quy Nhơn $26,4^{\circ}\text{C}$
– Quảng Trị $24,9^{\circ}\text{C}$	– Tp. Hồ Chí Minh $26,9^{\circ}\text{C}$
– Huế 25°C	– Hà Tiên $26,9^{\circ}\text{C}$

Sau khi HS phát biểu, GV tổng kết : Nhiệt độ trung bình năm của nước ta ở tất cả các địa phương đều cao hơn 21°C .

GV đặt tiếp câu hỏi : Vì sao nhiệt độ cao như vậy ?

GV tiếp tục dùng phương pháp đàm thoại để làm rõ tác động của gió mùa : Vì sao nhiệt độ không khí giảm từ nam ra bắc và giảm mạnh vào mùa nào ?

Dựa vào bản đồ khí hậu Việt Nam cho biết nước ta chịu ảnh hưởng của những loại gió nào ? Gió nào làm cho các bạn HS miền Bắc phải mặc áo ấm đi học ? Gió ấy thổi từ đâu tới ? Gió nào mang theo bão tố và mưa to gió lớn ? GV gợi ý dẫn dắt để HS trả lời. Vì sao Việt Nam nằm cùng vĩ độ với các nước Tây Nam Á, Bắc Phi nhưng không bị khô hạn như các nước trong các khu vực này.

Từ câu hỏi trên dẫn đến kết luận : Chính gió mùa đã mang lại lượng mưa lớn, độ ẩm cao và hạ thấp nhiệt độ không khí. Đây cũng chính là nét dị thường của khí hậu nước ta.

Về ba nhân tố hình thành khí hậu :

GV kết hợp với phần I đặt câu hỏi : Từ hai đặc điểm khí hậu đã học hãy cho biết những nhân tố nào tạo nên đặc điểm khí hậu Việt Nam ?

Để trả lời vấn đề này có thể sử dụng phương pháp hoán vị hay phản chứng sau đây. Ví dụ nếu nước ta nằm ở vùng cực đới hay trung tâm châu Á thì khí hậu có còn nóng ẩm không ? Hoặc nếu không có gió mùa thì khí hậu nước ta sẽ ra sao ? Lúc đó khí hậu có giống với môi trường chúng ta đang sống không ?

Qua các câu hỏi và trả lời GV kết luận về ba nhân tố hình thành khí hậu ở Việt Nam.

3. Phần củng cố bài

- a) Hãy kể ra hai đặc điểm chính của khí hậu Việt Nam.
- b) Nêu những nhân tố chủ yếu dẫn tới các đặc điểm trên.
- c) Hướng dẫn HS đọc bài đọc thêm : Gió Tây khô nóng ở nước ta.